మనమెప్పుడో...!

అట్టాడ అప్పల్నాయుడు

కథ

(గతవారం తరువాయి)

అప్పటికి, ఎమర్జెన్సీ వచ్చి వెళ్లింది. రాజకీయాల్లో కొత్త శక్తులూ, కొత్త సిద్ధాంతాలు వొచ్చేయి. పట్నంలో- కొత్త వ్యాపార సంస్థలు వెలిసేయి. మందుల భీముడు మున్సిపల్ ఛైర్మనూ, గేదెల గంగరాజు కౌన్సిలరూ, భీమసేనారావు ఎమ్మెల్యేగా... యెదిగేరు. చుట్టుపక్కల ఊళ్లని ముంచేసుకొని- విశాఖపట్నం నలువేపులా, విస్తరించుతోంది.

జాలారి భాగోతం నేర్చుకొచ్చిన భాస్కర్, విశాఖలో మళ్లీ, మమ్మల్ని జతజేసి- వంగపండు రాసిన 'భూమి భాగోతం' నేర్పి, ప్రదర్శనలు యిప్పించేడు. కొన్ని ప్రదర్శనలు వేసాం. ఏదో బాగులేదువోయ్, యిందులో అనేవాడు. అలా, అంటూ, ఆలోచిస్తూ- రాజకీయాలు చెప్పడానికి 'భాగోతం' వేస్తున్నట్టు లేదూ?- అన్నాడు!

పోలీసులు గూడా- రాజకీయాలు చెప్తున్నారని, మా మీద కేసు పెట్టి, అరెస్ట్ చేసారు. సెంట్రల్ జైలులో- నెల రోజులున్నాం. ఆ కేసు కోర్టులో కొట్టివేసేసరికి, సంవత్సరం పట్టింది. మిత్రులందరం- యిబ్బందుల్లో పడ్డాం.

"మళ్లీ బోయినం ముఖ్యమా, విశ్వాసాలు ముఖ్యమా- అన్నకాడ కొచ్చామోయ్" అని, నవ్వేడతను.

అదిగో, ఆ తర్వాత మళ్లీ మిత్రులం కొన్నాళ్లు దూరమైనాం. పెళ్లిళ్లూ, పేరంటాలూ, బతుకుపోరులో... ఎవరికి వారమైనాం...

దినపత్రిక వొచ్చినట్టుంది. మా ఆవిడ తెచ్చిస్తే, నరశింగరావు పత్రిక విప్పుతూ-

"...యీ ఉదయం చనిపోతే, పేపర్ల యెలాగొచ్చేస్తాదీ...? రాదు, రాదు..." అంటూనే, పేజీలు తిప్పసాగేడు.

నాకు 'అతను' విశాఖపట్నం నుంచి, హైద్రాబాద్‌కి మకాం మార్చి వెళ్లబోయే ముందరి రోజు గుర్తుకొస్తోంది...

పచ్చళ్ల వ్యాపారం మానేసేక, కొన్నాళ్లు యెవరో కొత్తగా యేదో కంపెనీ పెడితే- మేనేజర్‌గా చేరేడు. ఆ కంపెనీని- కొద్దినాళ్లలోనే యెదిగించేడు. కంపెనీకి- యిక 'అతని' అవసరం లేదన్పించింది! మేనేజర్‌గా వున్న రోజుల్లో- అప్పు జేసి- చెల్లి పెళ్లి జేసాడు. అప్పు సగమైనా తీరలేదు, ఉద్యోగం పోయింది. మూడు వాయిదాలు చెల్లించకపోయేసరికి- అప్పు యిచ్చినవాళ్లు కోర్టులో కేసు వేసారు. అరెస్టూ... జైలూ...! ఎవరో బంధువు జామీనుతో విడుదల...!

"... రేపో, ఎల్లుండో, నేను హైదరాబాద్ షిఫ్ట్ అయి పోతాన్రా..." అనన్నాడు.

"వెళ్లీ... అక్కడ మాత్రం యేం చేస్తావోయ్...?"

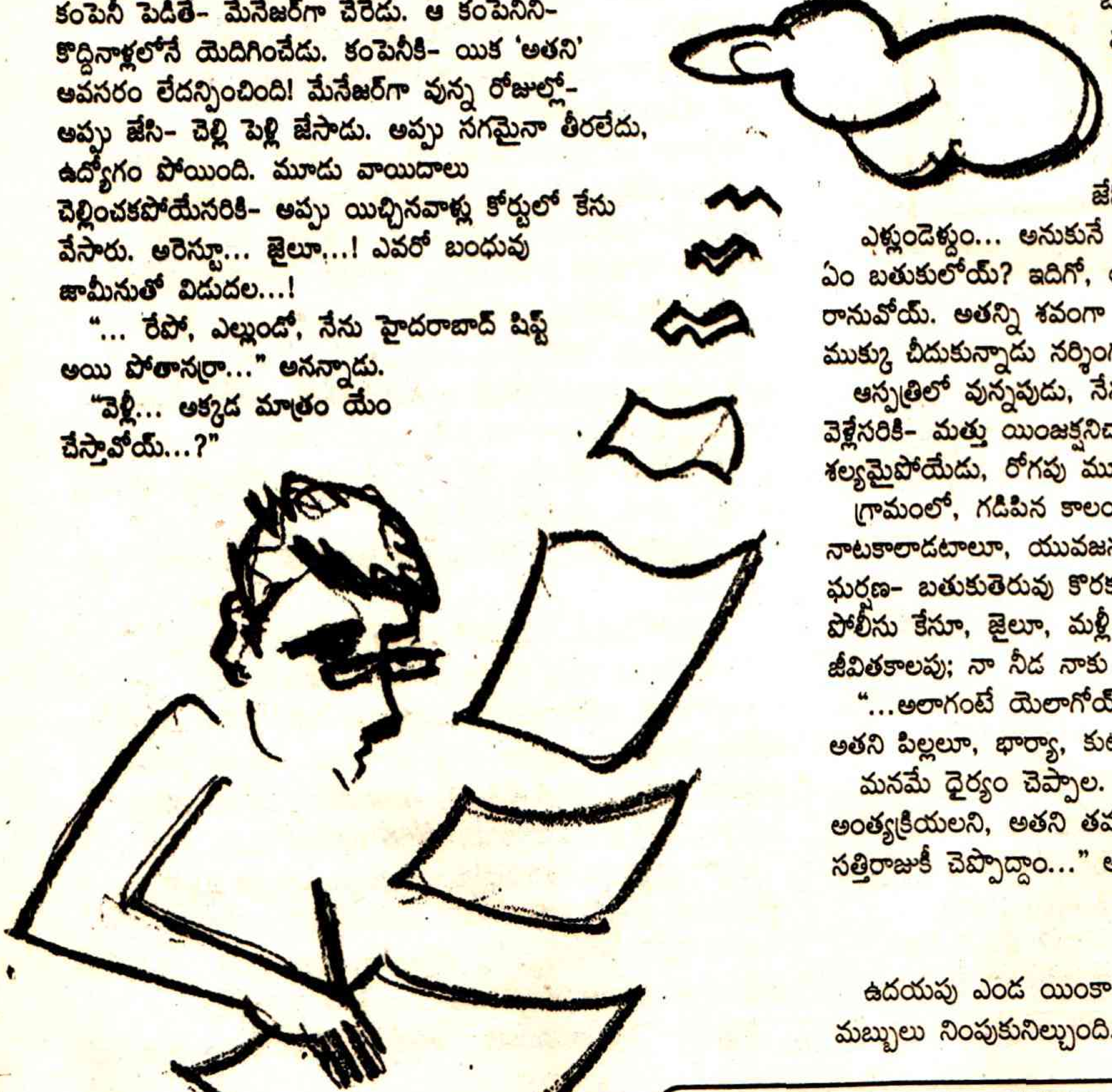

దుఃఖం మా గొంతుల్నిండా. అప్పటికి, మేము నాటకాలు వెయ్యటం లేదు. గానీ, అతను మాత్రం నాటకాలు రాయటమారంభించేడు. కొన్ని నాటకాలు పరిషత్తుల్లో బహుమతుల్ని పొంది, కొన్ని నాటక సంస్థలకు ప్రతిష్ట దెచ్చేయి. ఆ సంస్థలవారు- కిరాయి రచయితగా- వుండగ్రా అనన్నారట! "చూడండివోయ్, కిరాయి రౌడీలాగా... కిరాయి రచయితట..." అని నవ్వేడు.

"...హైదరాబాద్‌లో యేం జేస్తావు? యెలా బతుకుతావు?" మళ్లీ మా దుఃఖపు గొంతులు ప్రశ్నించేయి.

చేతులు చూపేడు. సన్నగా, పొడవైన రెండు హస్తాలు...! ఇవి చాలు. వీటికితోడు, యీ రెండూ... అంటూ కాళ్లు రెండింటినీ చూపి- ఇవి ఆడినన్నాళ్లూ, బతుకు ఆడేస్తాది, భయం లేదని చెప్తూ-

"...కష్టాలకు ఓర్చుకోలేనివాడు, సుఖపడే రోజులొచ్చేసరికి బతకడు..." అనన్నాడు.

"...ఛ...! కష్టాలు దాటీసేడు. ఒడ్డెక్కీసేడు. పిల్లలు చేయందుకొచ్చేరు. తమ్ముడూ, చెల్లెల్లు బాగున్నారు. మానవుడికిక పర్లేదనుకుంటే- యిదేటివోయ్? ఛ...! దెస్టోయ్, దైద్రంవోయ్- కేన్సరేటివోయ్? మానవుడ్ని తినేసిందివోయ్..." దాదాపు, మృత్యుదేవత ముఖమ్మీద ఉమ్మెయ్యాలన్నట్లు, మొహంబెట్టి, కంఠసించుకున్నాడు నరశింగరావు.

ఫోన్ మోగింది. అతని తమ్ముడి నుండి కాల్-

"...అంత్యక్రియలు యిక్కడ కాదండీ. అక్కడ, ఊర్లోనేనండి. పుట్టిన మట్టిలో కలిసిపోవాల యేనాటికైనా అనీవోడు, కదండీ అన్నయ్య? మరో గంటా, గంటన్నరకి బయల్దేర్తామండి... మీరు నేరుగా ఊరొచ్చీయండి. మీ మిత్రులకందరికీ వీలయితే చెప్పీయండి..." నాకు తెల్దండీ, మీరు ముందుగాల వొచ్చి, ముందుండీ, కార్యం జరిపించాలండీ, బాబ్బాబు..." గొంతులో దుఃఖపు నీళ్లు నిండిపోయేయేమో- మరి మాట్లాడలేకపోయేడు.

ఔను... నీకే కాదు, నాకూ తెల్దు. మనందరి ముందరా నిల్చుండి, 'అతను' గదా నడిపేడు.

"...హైద్రాబాద్ నుండి తీసుకొచ్చినపుడు, అతని తమ్ముడు ఫోన్ జేసి చెప్పేడు. ప్చ్...! రేపెళ్దం, ఎళ్లుండెళ్దం... అనుకునే గడిపీసేను. తీరిక దొరికింది కాదు. ఛ. ఏం బతుకులోయ్? ఇదిగో, యిప్పుడు. అతని శవాన్ని చూడాల! నీను రానువోయ్. అతన్ని శవంగా చూడ్లేనోయ్? నీన్రాను, నువ్వెళ్లవోయి..." ముక్కు చీదుకున్నాడు నర్సింగరావు.

ఆస్పత్రిలో వున్నపుడు, నేను గూడా వెంటనే వెళ్లలేదు. తీరిక దొరికి వెళ్లేసరికి- మత్తు యింజక్షనిచ్చారట, నిద్రలో వున్నాడు. చిక్కి శల్యమైపోయేడు, రోగపు మూటలా కన్పించేడు, కప్పుకున్న దుప్పటిలా!

గ్రామంలో, గడిపిన కాలం, చదువులూ, ఆటపాటలూ, నాటకాలాడటాలూ, యువజన సంగం నడపటం- గ్రామ పెత్తందార్లతో ఘర్షణ- బతుకుతెరువు కొరకు, విశాఖ చేరడం, భూమి భాగోతం, పోలీసు కేసూ, జైలూ, మళ్లీ బతుకుతెరువు వెదుకులాట- వొక జీవితకాలపు; నా నీడ నాకు కన్పించింది!

"...అలాగంటే యెలాగోయ్? మిత్రులం మనమే తట్టుకోలేకపోతే- అతని పిల్లలూ, భార్యా, కుటుంబం, యెలా తట్టుకుంటారు? మనమే ధైర్యం చెప్పాల. ఆఁ. పద, పదా. మన ఊరిలోనే అంత్యక్రియలని, అతని తమ్ముడి ఫోను. పద, గోవిందరావుకీ, సత్తిరాజుకీ చెప్పొద్దాం..." అని, లేవదీసేను, నర్సింగరావుని.

***

ఉదయపు ఎండ యింకా యెక్కలేదు, ఆకాశం సంతాపసూచకంగా, మబ్బులు నింపుకునిల్చుంది. రోడ్ల మీద పాలవేన్లూ, కాన్వెంటు

బస్సులూ, కంపెనీల జీపులూ, కంకరా, మట్టీ, యిసుకా లోడ్లతో లారీలూ- నిద్ర యెరుగని జీవాల్లా, రాత్రి నుంచీ బర్రు బర్రున తిరుగుతున్నాయి.

గోవిందరావు- కింగ్‌లూ, జార్జ్‌లూ యీ దేశాన్ని పాలించారని గుర్తు జేసే- కింగ్‌జార్జి హాస్పిటల్‌లో 'పేథలాజిస్ట్'.

మేము వెళ్లేసరికి, స్కూటర్ తీస్తూ కన్పించేడు.

"అక్కడికేనా...?" అనడిగేం.

"...యెక్కడికీ...?"

"...తెలీదా...?"

"..ఆః ఆః! తెల్సింతెల్సింది. ఫ్చ, ఫ్చ..." స్కూటర్ స్టేండు వేసి, నిట్టూర్చేడు.

"...గురుడు, మోతాదు మించిపోయీవోడు. అదే, హెల్త్‌ని దెబ్బగొట్టింది. మోతాదుగా వాడితే, మత్తు పదార్థం గూడా, ఔషధమే..." పేథాలజిస్ట్‌గా హితవు చెప్పేడు.

హితవే! వినడానికి అతనేడీ? ఈ హితవు, యీ పేథాలజిస్టు గోవిందరావు, యిలాగే మోతాదు దాటకుండా గ్లాసు బోర్లించి, భాస్కర్‌కి చెప్పేవాడు.

"...ఔషధం కోసమే అయితే యిదెందుకోయ్, నీ లేబరేటరీకే

వొచ్చీవోడ్ని..." అనేవాడు భాస్కర్...!

"ఒక గంటా, గంటన్నరల బయల్దేర్తాంట. మనూర్లోనే అంత్యక్రియలు. ఫ్రెండ్సందరం..." నర్సింగరావు మాట పూర్తి కానేలేదు, గోవింద్ వోసారి నెత్తి గోక్కున్నాడు. చొక్కా జాడించుకుని యింట్లోకి వొకసారీ, స్కూటర్ని వోసారీ చూసి-

"...యివన్నొదిలి రాలేనన్నాడు..."

మాకు ఆశ్చర్యమేసింది. అంత్యక్రియలకి వెళ్దామన్నాంగానీ భవబంధాలు తెంపుకొని 'అతని'తో వెళిపోదాం, రమ్మని పిలవలేదే! ఆశ్చర్యంగా చూసే మమ్మల్ని-

"...యేం బతుకిది? యేం బతుకో"నడిగేడు.

మేము నెత్తులు గోక్కున్నాం.

"...గడియ తీరని బతుకు! పీల్చిన ఊపిరి, వొదల్డానికి తీరదు. ఊపిరి బిగబట్టి, బతుకుతున్నాను. ఇదిగో, తెల్లారిందా, బయల్దేరానా? పది గంటలకి, కేజీహెచ్ డ్యూటీకి యెళ్లీలోపు- యివతల ఆ కార్పొరేట్ ఆస్పత్రికెళ్లాల, అక్కడ కేసులుంటాయి, ఆటికి మత్తు యివ్వాల. అక్కడ్నుండి ఆ తర్వాత, మా ఓన్ లేబరేటరుందా? అక్కడ కెళ్లాల, అక్కడ రిపోర్టులుంటాయి, ఆటికి సంతకాలెట్టి ఫైళ్లు రడీ జెయ్యాల. అప్పుడికి, పది గంటల మీద, మూడు ముళ్లూ ఆడ్తాయి. పరిగెట్టించాల బండిని, కెజీఎచ్‌కి! ఊపిరి బిగబెట్టి ఛస్తన్నాననుకోండి. ఇలాగ, ఛస్తేగాని- యిల్లూ, పిల్లా జెల్లాతో బతుకురథం సాగడానికి, యింధనం చాల్దు..." అనన్నాడు.

సరే, మేమెళ్తామని చెప్పి, కదిలేలోపు- గోవింద్రావు స్కూటర్- ఛస్తున్నట్టే- శబ్దం చేస్తూ కదిలింది.

సంపాదనామత్తు గూడా, మోతాదు మించగూడదోయ్- అనేవాడు! భాస్కర్!

"సెల్‌కి చేసు_ంటే- కవరేజి యేరియాలో లేదో, స్పందించుట లేదో- అంటోంది. చెప్పలేదేమర్రా, అనగల్డు- పదా, సత్తిరాజుకి చెప్పొద్దా"మన్నాను.

***

సత్తిరాజు సిరిపురం జంక్షన్ దగ్గరుంటున్నాడు. రోడ్డుకిరువైపులా పెద్ద పెద్ద భవంతులూ, షాపింగ్ కాంప్లెక్సులూ, కార్పొరేట్ ఆఫీసులూ, ఆసుపత్రులూ, అపార్ట్‌మెంట్లూ- చూడ్డానికి కళ్లు పట్టడం లేదు. ఇవన్నీ యెప్పుడు లేచేయి? ఎంతలోన... యెంత మార్పు...?

త్రినాథ మేళాలోని బ్రాహ్మడికి వ్రతం పూర్తయేసరికి- పూరిపాక, భవంతి అయిపోద్ది. దొంగలు తోలుకుపోయిన ఆవు, తిరిగొచ్చేస్తది, దొడ్డిలోకి! తప్పిపోయిన కొడుకు- దొరికిపోతాడు. అన్నీ క్షణాల్లో... జరిగిపోతాయి.

అలాగ- యెన్ని మేళాలూ, వ్రతాలూ జేసేరో- యీ భవంతుల బ్రాహ్మలు...?

"వీళ్లు- కులానికి బ్రాహ్మలు కారు, ధనానికి బ్రాహ్మలు! అసలు, వీళ్లు యీ ప్రాంతంవాళ్లే కారు. క్రిష్ణా, గోదారి జిల్లాల కమ్మలూ, యితర ప్రాంతాల రెడ్లూ, రాజులూ..." అనేవాడు భాస్కర్!

"...విశాఖపట్నం, బాగా యెదిగిపోయిందోయ్..." బండి నడుపుతూ నర్సింగరావు.

"ఆ ముక్క భాస్కర్ యెప్పుడో చెప్పేడుగదా? మన భీమసేనరావులూ, మందుల భీముళ్లూ- యిక సాల్రు. ఆళ్లకి మించినోళు పవర్‌లో కొస్తారు! వంటసారాని- బ్రేందీ డామినేట్ జేసినట్టు- అనన్నాడు! అలగే అయ్యింది..."అని పరిణామాల యెరుకలో భాస్కర్ ఎంతకరెక్టో చెప్పేను.

"చుట్టుపక్కల ఊళ్లని ముంచీసి, విశాఖ పట్నంని సాగదీసేస్తన్నారోయ్... యెటు జూడూ, పట్నమే! ఇంత పట్నమూ- మనది గాదు? ఎక్కడోళ్లదో- యీ సంపదా, సౌఖ్యఁవూ! మన భూభాగమ్మీద, యెవడో జెండా యెగరెయ్యడమేటివోయ్? అపర్దిష్ట...! సీ" అంటూ బండి ఆపేడు నర్సింగరావు.

సత్తిరాజు ఇల్లొచ్చింది. బండి దిగి వెళ్లి కాలింగ్ బెల్ నొక్కేను.

తలుపు తెరుచుకొని, వొక పదహారేళ్ల పిల్ల తల- యెవుళు కావాలండీ- అనడిగింది. సత్తిరాజ...న బోతుంటే; కేంపెళ్నారు. వొచ్చీస్తరు. గోదారికి దిగతారన్చెప్పి, లోపలికి దూరిపోయింది తల.

ఏమీ పాలుపోలేదు. కాసేపలాగే నిల్చున్నాం.

మళ్లీ తలుపు తెరుచుకుంది. తలుపుకంటే వేగంగా, పందొమ్మిదీ, ఇరవై యేళ్ల అబ్బాయి, కాలేజీ బ్యాగు భుజాల్తో, కాన్వాస్ షూస్‌తో, బై మమ్మీ బైయ్యంటూ, మా ప్రక్క నుంచి దూసుకెళ్లేడు. ఆవరణలోని, పల్సర్ మోటార్ సైకిలెక్కి స్టార్ట్ చేసి, ఆ యింటి గోడవైపు చూసినట్లే, మమ్మల్నీ చూసి, దూసుకుపోయేడు.

"...యెళ్లలేదండీ...?" తలుపు మూతబడబోతూ, యిందాకటి తల ప్రశ్నించింది.

"...వెళిపోయేడు..." వీధిలోకి చూస్తూ చెప్పేం.

"...సినబాబు కాదు, మీరూ..." తలుపు మూసుకుంది.

చిరాకేసింది. వెళిపోదామని, యిద్దరమూ వెనుదిరిగితే- పెరట్లోంచి గావోలు వొస్తోన్న, సత్తిరాజు భార్య కన్పించింది. నిండార కురులు ఆరబోసి, చేతిలో హారతి పళ్లెంతో, తులసిమొక్క దగ్గరకు వొస్తూ, మమ్మల్ని చూసింది. పలకరించి, హారతి కళ్లకద్దుకోమంది.

ఆమె[illegible] భక్తెక్కువ. ఇహమ్మీద ప్రేమెక్కువ. ఎక్కువ భక్తితో భగవంతుణ్ణి ప్రార్థిస్తే ఇహలోకంలో సుఖంగా జీవించగలమన్న నమ్మకమెక్కువ. ఆ నమ్మకాన్ని, భర్తయినా, పిల్లలయినా, బంధువులయినా బలపర్చాలి తప్పా, బలహీనపర్చగూడదు.

సత్తిరాజు- పెళ్లి కాకముందు, నాస్తికుడు. పౌరహక్కుల నాయకుడు,

మంచినటుడు, మంచివకీలు. పెళ్లయ్యేక, ఇద్దరుపిల్లలు పుట్టేక- వకీలుగా మాత్రమే మిగిలేడు. పూజలో వున్నట్టుంది- పొద్దున్నే యింటికి వొచ్చి, ఇలాంటి వార్తచెప్తారా? మీ నాస్తికపు బుద్ధులెటుబోతాయి- అనయినా అనగల్దు-యేం జెయ్యడమా అని మేము తర్జనభర్జన పడుతుంటే-

"వాకిట్లో నిలబడిపోయేరు, ఇంట్లోకి రండి..." అంటూ ఆమె లోనకి నడిచింది. మేము నిలబడిన చోట నుంచి కదలకుండానే-

"...పర్లేదమ్మా. సత్తిరాజుకోసమనీ.."

"ఇంటిలున్నోళికే దొరకడు, మీకింకేటి దొరుకుతాడు? సెల్‌కి చెయ్యలేకపోయేరా...?"

"చేసాం, కవరేజి ఏరియాలో..."

"వుండుండడు. ఉండినా పలకడు. బుద్ధులెటుపోతాయి...?"

హామ్మో...! మేం పోతామమ్మా... అన్నట్టు, వెనుదిరిగేం.

అప్పుడడిగింది- "పాపం, మీ అందరి ఫ్రెండు భాస్కరావుగారు పొద్దుటేనట గదా...?"

"...ఔనమ్మా, అంత్యక్రియలు అక్కడ మా ఊర్లో! సత్తిరాజు వస్తాడని..." అన్నాను.

"... పొద్దుటే, యిలాగ కళ్లు తెరిసీ, నిద్రలేస్తున్నాను. ఎవురో ఫోను...! నారాయణ, నారాయణ అని భగవంతుడ్ని తల్చుకున్నాను. ఆ తరాత, అలాగే లేచి, స్నానం గీనం జేసి, పూజ జేసి, యిదిగో- తులసిమొక్కకి మొక్కి యింట్లోకొస్తన్నాను, సూతకం కబురు గదా?" అని వివరించింది.

మంచిదమ్మా- అనుకున్నాం.

"...పోన్లెండి. పుణ్యాత్ముడికి పుణ్యలోకాలు దక్కుతాయి! ఈ లోకంల, మానవుడు చాలా కష్టాలు పడ్డాడట గదా...! పోన్లెండి, పుణ్యలోకాలు దక్కుతాయ"ని, పోనీమనీ, విచారించొద్దనీ చెప్పింది.

పుణ్యలోకాన్నీ, పుణ్యలోకం దక్కించుకున్న వాళ్లని చూసొచ్చినట్లు చెప్పింది. ఆమె పూజా మహిమతోనైనా- మా వాడికి అవి దక్కాలిమరి- అనుకుంటుండగా- ఆటో ఆగింది. ఆటోలోంచి, సత్తిరాజు దిగేడు. ఏవో ఫైళ్లూ, బ్రీఫ్‌కేసూ పట్టుకుంటూ వొచ్చి, మమ్మల్ని పలుకరిస్తూ- రండి, లోపలికి రండి బయటే నిలబడిపోయేరేం- అని ప్రశ్నిస్తూ, భార్యవేపు చూసేడు. విషయం చెప్పేం.

నేను చచ్చినా, స్మశానంకెళ్లడానికి తీరుబడి లేదు. చూసేరుగదా? హైద్రాబాద్ నుండి యిప్పుడు గోదావరికి దిగేను. అర్జంటు బెయిల్ ఆర్డరు-

హాన్నన్నా...! జర్నీలున్నాను గదా, తెలీలేదని విచారించేడు. చేతిలోని ఫైళ్లూ, బ్రీఫ్‌కేసూ బరువన్పించాయో; తల పట్టుకు విచారించాలని అన్పించిందో- బరువుల్ని చూస్తూ, భార్యని చూసేడు! ఆమె చేతిలో హారతిపళ్లెం కన్పించింది.

చేతిలో బరువుల్ని అలాగే, ఆ గడపలో పడేసి, తల పట్టుకు విచారించి- అలాంటి మనిషి మనకి ఫ్రెండుగా, మరి దొరకడు. అతనితో కొన్నాళ్లు కలిసి, నాటకాల్లో నటించడం మన అదృష్టం- ఆ మహా నటుడు, దర్శకుడూ, రచయితా ఆత్మకు శాంతి కలగాలని కోరుకుందాం- అన్నాడు. అంటే, అంత్యక్రియలకు...?

"...నేను చచ్చినా, స్మశానంకెళ్లడానికి తీరుబడి లేదు. చూసేరుగదా? హైద్రాబాద్ నుండి యిప్పుడు గోదావరికి దిగేను. అర్జంటు బెయిల్ ఆర్డరు- కోర్టులో ప్రొడ్యూస్ చెయ్యాల. ఛ, నా వృత్తి అలాంటిది. ఛస్తన్నాను. తప్పదు, కాంపిటీషన్లో, నిలబడాలంటే, తప్పద"న్నాడు. చావడం తప్పదన్నట్టు! నిట్టూర్పుతో వెనుదిరిగేం. అప్పటికి, ఎండ కాస్తా ముదిరింది. రోడ్ల మీద రద్దీ పెరిగింది. సిరిపురం జంక్షన్ నుండి, వస్తూ- జైల్ ఏరియా కొచ్చేం.

బండి స్లో జేస్తూ, జైలు ఏరియా చూపుతూ-

"...నాగ్గాని సొమ్ము వుంటే, యీ జైలు ఏరియాని కొనేద్దును. జైలుని పడగొట్టకుండా, అలాగే వుంచి ఆ జైలు గదులల్లో యెన్నెన్ని కలలు కాలిపోయాయో, యెన్నెన్ని బతుకులు కూలిపోయేయో, యెంతెంత నెత్తురూ, కన్నీరూ వొలికిందో- తెలిపే వివరాల్తో ఒక ప్రదర్శన శాలగా తీర్చిదిద్దుదును. పర్యాటక మానవులకి, యిది చూసి, జైలు అనే వొక వ్యవస్థ పట్ల- యేవ్యాభావం కలిగేట్టు చేసేవాణ్ణి? అని, అన్నాడువోయ్ భాస్కరోసారి, యీ జైలు కూల్చేసి, యింకొక్కాడ కొత్త జైలు కడ్తున్నారని తెలిసి..." చెప్పాడు నరశింగరావు.

చారిత్రక జైలు, ఆనవాలు గూడా లేకుండా- చదును జేస్సి, అమ్మకానికి సిద్ధం చేసారు! ఒక నిట్టూర్పు విడిచేను. భాస్కర్ డబ్బుంటే- యేమేం చెయ్యాలనుకునేవాడో, మిత్రులకు చెప్పేవాడు. అన్నీ పదిమందికీ పనికొచ్చేవే, కోరుకునేవాడు.

కానీ, భాస్కర్ యేమీ కొనలేకపోయేడు. 'డబ్బు' అనే పదార్థం, అతని దగ్గర యెక్కువగా చేరేది కాదు, చేరినా యెక్కువ కాలం నిలిచేది కాదు. నిలవాలని, ఆశపడేవాడు కాదు!

ఔను. అతను హైదరాబాద్ వెళ్లేక, కొన్నాళ్లకి, కొంత 'డబ్బు' కూడగట్టేడు. దాన్ని జాగ్రత్తగా తీసుకొచ్చి, అలనాడు బాకీ కింద పోగొట్టుకున్న యింటిని కొనుక్కోడానికి ఖర్చు పెట్టేడు. ఆ సందర్భంగా, మిత్రులందర్నీ, ఊరు రప్పించి, తన యింట్లో సందడి జేసేడు.

"... ఆ డబ్బు పెట్టి, అక్కడే హైద్రాబాద్‌లోనో, లేదంటే యిక్కడ విశాఖలోనో ఇల్లో, ఇంటి స్తలమో కొనాల్సిందోయ్! ఈ పూర్వీకుల ఇల్లెందుక్కొన్నావ్?" అని మిత్రుల్లో యెవరమో అడిగేం.

పెద్ద లోగిలి. ఆరేడు గదులు. విశాలమైన వరండా. గదుల మధ్య పెద్ద హాలు. పాలరాతి గచ్చులు. పెరడులో, జామ, సపోటా, నారింజ, బొప్పాయి, పనస వంటి ఫలవృక్షాలూ, రకరకాల పూలమొక్కలూ... లోగిలంతా కలియదిరుగుతూ, భాస్కర్-

"...యీ యింట్లో మా తాత్తండ్రులూ, ముత్తాతలూ యెవరెవరో పుట్టీ, పెరిగేరు. వాళ్లంతా, యేవేవో కలలు కని వుంటారు. తీరినవి తీరివుంటాయి. తీరని వాటికోసమేవో తంటాలు పడుంటారు. ఏవేవో బంధాలూ, అనుబంధాలూ అల్లుకొనే వుంటారు. అల్లుకున్న వాటిలో కొన్నిటిని తెంపుకునీ వుంటారు. సరిగ్గా, ఈ లోకంలోకి వొచ్చిన ప్రతి మనిషీ, యిదే పని చేసుంటాడు. కలలు గనటం, వాటికోసం తంటాలు పడటం; బంధాలు అల్లుకోడం, తెంపుకోడం- ఇంతే- మానవ జీవన సారమిదే! ఈ జీవనసారం-నాకీ యింట్లో బోధపడింది. నా కలల జన్మస్థానమిది- అందుకే కొన్నానర్రా..." అనన్నాడు.

అందరం ఆశ్చర్యపోయేం! అతనెప్పుడు మాటాడినా, వొక జీవిత సత్యమేదో యెరుకలోకొస్తుంది మనకు.మరి కొద్దినాళ్లకు, అటువంటి, అపురూపమయిన ఇంటినీ వొక మిత్రుడి వైద్య అవసరాల కోసం- అమ్మేసాడు!

"... కన్న కలను సాధించుకోవడమే గాదు, అవసరమైతే- సాధించిన కలను ధ్వంసం చేసుకోగలగాలి..." అనన్నాడు!

కలలూ, సాధనా, ధ్వంసం...! మిత్రమా, నిన్నందుకోలేమయ్యా- మనసు బాధగా మూలిగింది.

"...నేరుగా, బండి మీద ఊరెళిపోదాం! ఎలాగూ, మన లేడీస్ రారుగదా? కావలిస్తే, ఇళ్లకు ఫోన్ జేసి చెప్పేద్దాం..." అనన్నాడు నర్సింగరావు. సరేనన్నాను.

***

మేము ఊరు చేరేసరికి, భాస్కర్ పార్థివ దేహాన్ని- అంత్యక్రియలకు సిద్ధం చేస్తున్నారు. ఊరు, ఊరంతా, అక్కడ కుప్పబోసిన శోకంలా, కూర్చుంది. ఎవరో భాస్కర్ రాసిన, ప్రదర్శించిన నాటకాల్లోని ప్రసిద్ధమైన పాత్రల కేరికేచర్స్ తయారుజేసి, అక్కడ ప్రదర్శనకు పెట్టేరు. మరొకాయనెవరో భాస్కర్ చిత్రపటాన్ని, తన గుండె మీద కట్టుకొని, నిలువెత్తు దుఃఖంలా నిల్చున్నాడు. పూజ తంతు పూర్తయి, పార్థివ దేహాన్ని పాడెమీదకెత్తారు. పాడె కదిలింది. గోవిందా... గోవిందా... గొంతులు పలికేయి... పాడె వెనుక నడుస్తున్న జనం...

నా ప్రక్కగా నడుస్తూ, ఒకాయన- "...హుఁ. 'అతను' యీ పొద్దు చనిపోయేడు! మనం యెప్పుడో చనిపోయేం! ఏం బతుకులు మనవి..." అనన్నాడు. తతుళ్లిపడ్డాను...!